

І. І. Боднар

студентка 2 курсу

спеціальності «Соціальна робота»

Тернопільського національного педагогічного

Університету імені Володимира Гнатюка,

irina.bodnar.99@gmail.com

Науковий керівник –

кандидат педагогічних наук, доцент

Г. І. Слосанська

ДІЯЛЬНІСТЬ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА В ГРОМАДІ

Розвиток роботи в громаді як професійної діяльності знайшов відповідне відображення у соціальній політиці багатьох держав і став одним з найпоширеніших явищ у другій половині ХХ ст.

Роботу в громаді вважають і методом соціальної роботи [1, 2], і її різновидом [3], і її формою [4], й рівнем соціальної роботи [5] чи навіть рівнем втручання соціального працівника. Однак видається доречним розглядати роботу в громаді як рівень соціальної роботи, адже цьому різновиду діяльності притаманні власні методи, підходи, форми роботи. Практична соціальна робота в громаді ґрунтується на кількох засадах.

По-перше, громадяни мають право брати безпосередню участь у виробленні рішень, які впливають на їхнє життя.

По-друге, якщо громадян забезпечити належною інформацією, вони візьмуть участь у процесі вироблення рішень.

По-третє, якщо голосу громадян не чути, це означає, що вони не обізнані з процесом вироблення рішень або що цей процес несправедливий.

Виділяють такі фази розвитку роботи в громаді як професійної діяльності:

- 1) організація груп та служб у громаді;
- 2) розвиток професіоналізму та компетентності у членів громади, як співробітників, так і волонтерів;
- 3) боротьба за зміни, зокрема зміни в соціальній політиці.

У принципі процес розвитку роботи в громаді подібний до процесу індивідуальної соціальної роботи. Мова йде про контакти, аналіз, планування, роботу з групами в громаді, вихід за межі громади, залучення засобів масової інформації тощо.

Прийнято також розрізняти три рівні роботи в громаді:

- 1) базова або робота за місцем проживання з окремими людьми, сім'ями та групами, а також самостійна діяльність місцевих мешканців;
- 2) робота місцевих агенцій або між агенціями, тобто діяльність, очолювана органами влади та/або організована іншими структурами;
- 3) регіональна та національна робота з планування громад [6].

На практиці такі рівні роботи в громаді є безперервними й потребують міждисциплінарних підходів. Тому соціальні працівники, які займаються роботою в громаді на різних рівнях, використовують не тільки знання та навички із соціальної роботи, а й знання в галузі управління та менеджменту, сформовані в соціології, психології, політології.

Ще один момент, який впливає на розвиток у світі роботи в громаді, – це процес тотальної глобалізації. Хоч як дивно, це породило новий тип мислення і потребу в самоідентифікації, відчуття належності до певної конкретної групи, певної громади, а не до «глобального селища».

Становлення роботи в громаді як професійної діяльності взаємопов'язане зі змінами у соціальній політиці: її децентралізацією, орієнтацією на організацію догляду за місцем проживання, створенням умов для залучення недержавних організацій до надання послуг, наданням грантів місцевим громадам на розвиток інфраструктури тощо.

Громада як рівень соціальної роботи є привабливою й з огляду на можливість поєднувати формальні та неформальні види надання допомоги.

Щодо сучасної України, то поштовхом до розвитку роботи в громаді є, вочевидь, кілька чинників:

- погіршення матеріального та психологічного становища соціально вразливих груп населення, а відтак зростання необхідності в нових соціальних послугах та програмах;

- неспроможність державних, передусім стаціонарних/інтернатних закладів соціального захисту задовольнити потреби людей, зокрема потребу бути інтегрованим у соціальне середовище;

- становлення соціальної роботи як професії, поява фахівців, які мають уявлення про можливості та переваги організації роботи за місцем проживання чи в громадах за інтересами.

Нині відбувається доволі активне впровадження елементів роботи в громаді, створення відповідних служб, реалізація проектів з місцевого розвитку тощо.

Досі в Україні залишається невизначеним і саме поняття громади, й зміст соціальних програм, що реалізують на локальному рівні, й суть діяльності професійних соціальних працівників, котрі не завжди є членами громади, й умови співпраці громадських соціальних служб та органів місцевого самоврядування, й підготовка соціальних працівників до цього виду діяльності. Тому доречно буде розглянути методи роботи в громаді, відпрацьовані зарубіжними соціальними працівниками та проаналізовані дослідниками.

ЛІТЕРАТУРА

1. Громада як осередок соціальної роботи із дітьми та сім'ями: Метод. Посіб./Л.Д.Климанська, Г.З. Герасим – Львів, 2005.

2. Довідник соціальних стандартів, нормативів, вимог і обмежень (для використання при плануванні соціально-економічного розвитку сільських громад і територій) / за ред. П.Т. Саблука, М.Ф. Кропивка, О.Г. Булавки. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2009. – 90 с.

3. Дойл С. Работа с конкретными случаями // Практика социальной работы / Под ред. К. Ханвея и Т. Филпота. – Киев, 1996. – 211с.
4. Залуцький І.Р. Актуалізація пріоритетів державної політики розвитку сільських територій // І.Р. Залуцький / Регіональна економіка . – 2011. – №2. – С. 51-52.
5. Лукас Д., Васильченко О. Етичні принципи та цінності соціальної роботи // Соціальна робота в Україні: перші кроки / Під ред. В. Полтавця. – К., 2000. – С. 36.
6. Семигіна Т. В. Робота в громаді: практика й політика / Т. В. Семигіна. – К. : Вид. дім «КМ Академія», 2004. – 180 с.

Ю. Л. Бриндіков

*кандидат психологічних наук, доцент
кафедри соціальної роботи і соціальної педагогіки
Хмельницького національного університету
bryndik@i.ua*

СОЦІАЛЬНА РОБОТА З ПІДТРИМКИ ТА ЗАХИСТУ УЧАСНИКІВ АТО ТА ЧЛЕНІВ ЇХ СІМЕЙ (ПРИКЛАД М. ХМЕЛЬНИЦЬКОГО)

Сьогодення України переповнене жахливими похідними військових дій на східних рубежах держави, а саме: руйнація соціальної та економічної сфер суспільного життя, загострення матеріального становища різних соціально незахищених верств населення, поява нових категорій осіб, що складають категорію кризових груп за їх фінансовим та соціальним становищем; недостатньо чітка нормативно-правова база з питань соціального захисту та підтримки осіб, що перебувають у складних життєвих умовах, зокрема учасники антитерористичної операції та члени їх сімей. Саме на здійсненні соціальної роботи як посередницької діяльності у реалізації соціальної політики стосовно останньої категорії населення ми звернемо увагу.

Здійснивши інформаційний запит на адресу управління молоді та спорту Хмельницької міської ради як одного з провідних суб'єктів діяльності у сфері соціальної політики, ми отримали дані про діяльність управління та його структурних підрозділів щодо здійснення соціальної роботи з підтримки та захисту учасників АТО та членів їх сімей. Отже, працівниками Хмельницького міського Центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді надаються послуги учасникам АТО у вигляді оформлення соціального паспорту потреб учасників АТО, бійців-добровольців та учасників Революції Гідності. Така робота здійснюється з метою визначення видів соціальної допомоги та надання комплексу соціальних послуг. Протягом 2017 року та I кварталу 2018 року оформлено 109 паспортів учасників АТО, соціальною роботою охоплено 17 сімей (в сім'ях виховується 26 дітей), де є військовослужбовці, які були у зоні проведення антитерористичної операції. Крім того, проводяться бесіди, психологічні тренінги з військовослужбовцями, які перебувають на лікуванні у військовому госпіталі. Зокрема, лекцією «Попередження суїцидів серед